

értésünkre adja, hogy matematika által megvalósítható, ami hihetetlennek látszik, de logikailag lehetséges.

A korszerű építészettel együtt a képzőművészet korszerű irányzatai is behatoltak a templomművészetbe. Ezt a már megindult folyamatot támasztotta alá VI. Pál pápa, amikor 1963-ban egy művészek előtt tartott beszédében a következőket mondotta: „Mi nektek, művészeknek eddig soha nem látott szabadságot adunk. Nektek, akik a modern lelki élmények hatása alatt olyan nyugtalanok lettetek, átengedjük a kísérletezés szabadságát. Tegyetek, amint akartok. Nem kívánjuk, hogy bizonyos hagyományok után menjetek, sem azt, hogy bizonyos stílushoz ragaszkodjatok, azt kívánjuk, hogy a művészetetek igaz és érdemes legyen...”

A képzőművészeti korszerűség irányába nyitott utat a Zsinat is, amikor így fogalmazott: a szakrális műveknek arra kell törekedniük, hogy a természetfölötti igaz *jelei* (kiemelés tőlem – R. I.) és képei legyenek.⁸ Az egyházi művészetet természetesen nem vonatkoztathatjuk el a vallási tartalmaktól, – mint ahogyan a vallási tartalom sem vonatkoztatható el az általánosabb, szimbolikus jelentésektől. A XX. század képzőművészetében – a XIX. századdal szöges ellentétben – a vallási világnézettől távol álló művészek is gyakorta folyamodnak bibliai témákhoz és vallási szimbólumokhoz világértelmezésük kifejezésére. Visszatérve az imént idézett mondatra: az, hogy a képek mellett a Zsinat „jelek”-ről is beszél, szabaddá tette az utat az egyházi művészetben a nonfiguratív irányzatok előtt.

Mindezeknek a körülményeknek következtében századunk második felében korunk élenjáró építései és képzőművészei – felekezetre és világnézetre való tekintet nélkül – kapcsolódtak be a templomépítészet feladatába. Többek között Le Corbusier, Pier L. Nervi, Niemeyer, Breuer Marcel, Pierre Vágó, Matisse, Chagall, Fernand Léger, Kepes György, Jean Arp, Giacomo Manzu – hogy csak a legismertebbeket említssem. Századunk második felében a templom ismét az eleven művészet része, építészet és képzőművészet összhangjának egyik kristályosodási pontja.

Jegyzetek. 1. Hugo Schell: *Der Kirchenbau des 20. Jahrhunderts in Deutschland*. München, 1973. 77. l. – 2. Christliche Kunstblätter 1973/3. In: *Egyházi épületek és műtárgyak gondozása*. Szerk.: Levárdy Ferenc és Arató Miklós. Bp. 1971. 92. l. – 3. Mózes II. könyve XXVI. rész – 4. ApCsel 17; 24 íge – 5. *Religious Buildings* (Edited by J. Robinson and P. Market) New York, 1979. 95. l. – 6. In: Erich Widder: *Europäische Kirchenkunst der Gegenwart*. Linz, 1968. 65–66. l. – 7. *Egyházi épületek és műtárgyak gondozása*. Szerk.: Levárdy Ferenc és Arató Miklós. Bp. 1971. 105. l. – 8. uo. 103. l.

K **Szirmai Andre: BIOGRAPHIE DER ERIN-**
Ö **NERUNGEN I.** Szirmai Andre elsősorban nem
N író; világhírű kutató, akinek orvosi műszereit a
Y gyógyászat legkülönbélebb területein hasznosítják, ő maga pedig a nemzetközi kongresszusok,
V szimpozionok állandó résztvevője. Emellett üres
J óráiban verseket ír, és sajtó alá rendezi édesapja,
E *Szirmai Károly* életművét. Világaró ember,
L akinek hol tudományos ismereteit és tapasztalatait,
Z hol orvosi tudását és ismereteit kell hasznosítani
Ö mint gyógyító orvosnak vagy konziliáriusnak. Eközben számtalan érdekes emberrel ismerkedett még személyesen is, teljesen érthető hát, hogy megírja a velük kapcsolatos emlékeit.

A *Biographie der Erinnerungen* című kötet szabálytalan emlékezésekből, levélrészletekből, futó feljegyzésekből teremt olyan képet, melyben századunk sok kivételesen érdekes mű-

vésze és tudósa felbukkan, s olyan Nobel-díjas magyar tudósokkal találkozhatunk lapjain, akiknek nevét megbecsüléssel és méltánylással emlegetik a világ nagy lexikonjai. Szirmai Andre személyes közelségünkre hozza mindjüket, elmondja azokat a hétköznapi élettényeket róluk, melyek bizonyára nem jelentősek a tudomány szempontjából, ám nélkülözhetetlenek mindazoknak, akik a tudósokat is szeretik emberközelségben látni. Felbukkan a könyvben Wigner Jenő, Hevesy György, Békésy György, tehát azok, akik a magyar tudományos életből emelkedtek világhírré. Mellettük színes jegyzetlapok idéznek olyan művészeket, mint Albert Schweitzer, Pablo Casals és Ernest Hemingway. Némi irigységgel és nosztalgiával olvassuk Szirmai Andre feljegyzéseit, hiszen kivételes élettélmény az övé, ha ilyen nagyságokkal alakíthatott ki személyes kapcsolatot.

(r. l.)